

СИЛАБУС КУРСУ «АНАЛІЗ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ»

Освітній ступінь «Бакалавр» Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-професійні програми

«Музичне мистецтво естради»; «Звукорежисура»

Мова викладання: українська

Керівник курсу:

Криницький Володимир Семенович

викладач першої кваліфікаційної категорії

Контактна інформація: vkrynytskyi76@gmail.com

Прореквізити та постреквізити дисципліни

Прореквізити дисципліни:

Середня спеціалізована музична освіта або диплом молодшого спеціаліста
Обов'язкове попереднє вивчення в обсязі 8 класів ДМШ предметів сольфеджіо, музичної літератури та фортепіано.

Постреквізити дисципліни:

Теорія музики, Гармонія, Сольфеджіо, Фах

Призначення дисципліни

Дисципліна «Аналіз музичних творів» належить до циклу дисциплін спеціальної підготовки й призначена сформувати у студентів практичне оволодіння аналізом музичних творів, що виконуються за фахом, або прослуховуються в курсі музичної літератури; формує широкий світогляд на матеріалі музичних творів різних історичних епох, жанрів і стилів.

Дисципліна формує початкові навички аналізу побудови музичного твору, який є результатом взаємодії всіх засобів музичної виразності; формує чітке уявлення про взаємодію художніх засобів, ясне розуміння виражальних можливостей елементів музичної мови та законів формоутворення; пояснює жанрові та стилістичні особливості; розшифровує музичні терміни у нотному тексті.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Аналіз музичних творів» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: ЗК 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11 СК 4, 6, 10, 11, 13

- **ЗК2** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- **ЗК3** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

- **ЗК4** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- **ЗК5** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- **ЗК7** Здатність бути критичним та самокритичним
- **ЗК8** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- **ЗК9** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- **ЗК11** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

- **СК4** Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
- **СК6** Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- **СК10** Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
- **СК11** Здатність оперувати професійною термінологією.
- **СК13** Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Очікувані результати навчання

Відповідно до освітніх програм вивчення навчальної дисципліни «Аналіз музичних творів» забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах	ПРН 7
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.	ПРН 8
Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики та композиції, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (оркестру, ансамблю, хору).	ПРН 9
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / менеджерській / лекторській / звукорежисерській практичній діяльності.	ПРН 11

Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

ПРН 15

Метою навчальної дисципліни «Аналіз музичних творів» є формування свідомого сприйняття музики; оволодіння навичкою самостійно орієнтуватися у змісті та формі музичного твору; наблизити до адекватної композиторському задуму інтерпретації виконання музичних творів, знайти самостійну виконавську трактовку твору; - сформувати вміння грамотно висловлювати свої міркування щодо виконання творів.

Зміст і структура курсу 5 семестр

№ тижня	Назва теми	Години (аудит. практ.)	Завдання для самостійної роботи
1.	Тема 1. Основна мета та завдання курсу.Музичний стиль, жанр, форма.	6	Термінологічний словник. Види жанрів, стилів.
2;3;4	Тема 2. Формотворчі засоби музики.Функції частин, побудов.	12	Основні засоби музичної виразності. Підготувати приклади змузичної літератури.
5;6; 7;8	Тема 3. Період, його різновиди, складові частини. Методика та техніка музичного аналізу періоду.	14	Аналіз періодів : Ф.Шопен Прелюдія № 4 О. Скрябін Прелюдія №11
9;10; 11;12	Тема 4. Проста двочастинна музичнаформа. Різновиди.	14	М. Глінка «Пісня жайворонка»Ф.Шуберт «Втіха у сльозах»
13;14; 15;16	Тема 5. Проста тричастинна музичнаформа.	14	Ф.Шуман «Мрії» Я.Степовий «Етюд»
Диференційований залік			

6 семестр

1;2;3	Тема 6. Складна тричастинна музична форма.	9	М.Леонтович «Літні тони» Ф. Шопен Ноктюрн до мінор
3;4;5	Тема 7. Варіаційна форма. Види варіацій.	9	М. Равель Болеро С.Рахманінов Каприс на тему Паганіні
6;7;8	Тема 8. Форма рондо. Різновиди рондо. Рондо у вокальній та	10	О. Бородін Спляча княжна М.Глінка Рондо Фарлафа з

	інструментальній музиці.		опери «Руслан та Людмила»
9;10;11	Тема 9. Сонатна форма	9	Р.Глієр. Концерт для голосу з оркестром
11;12; 13	Тема 10. Циклічні форми.	9	Вокальні цикли Шуберта Ф. М. Мусоргський Картинки з виставки
14;15	Тема 11. Вокальні форми та жанри.	7	Аналіз творів по спеціальності.
15;16	Тема 12. Поліфонічні форми	7	Й.С. Бах ДТК 1 том М. Леонтович «Над річкою бережком»
Екзамен			

Предмет «Аналіз музичних творів» займає важливе місце у комплексі музично-теоретичних дисциплін. Він повністю базується на знаннях елементарної теорії музики, гармонії, сольфеджіо, музичної та хорової літератури, диригування тощо. Викладання предмету включає як лекційну так і практичну частини. Слід підкреслити необхідність надання курсу переважно практичної спрямованості. Теоретичний матеріал, не втрачаючи свого фундаментального значення в цілому, повинен стати допоміжним елементом в системі навчання. Виходячи з цього рекомендується більшість часу на уроках присвячувати аналізу конкретних музичних прикладів (у нотному варіанті та у запису), тим самим закріплюючи те чи інше положення курсу.

Музичні приклади доцільно підбирати з репертуару, який студенти виконують на уроках спеціального, додаткового музичного інструменту, диригуванні, оркестру тощо. Слід також використовувати найкращі зразки народної, української , російської, західноєвропейської та сучасної музики.

Основна форма роботи на уроках - аналіз музичного твору. Ця робота виконується вдома чи в класі, письмово чи усно. Музичний твір може бути підібраний як викладачем, так і студентом самостійно.

ПЕРЕЛІК МУЗИЧНИХ ТВОРІВ ДЛЯ АНАЛІЗУ

Період

Моцарт В.А. - вальс G dur

Моцарт В.А. - соната № 16, II частина Моцарт В.А - менует d moll

Бетховен Л. - соната № 15, II частина

Проста двочастинна форма Моцарт В.А - менует a moll Бах Й.С. - арія d moll

Бетховен Л. - екосез G dur

Шуман Р. - "Солдатський марш" G dur

Проста тричастинна форма Ревуцький Л. - "Веснянка" a moll Коломієць А. -

мелодія D dur Гріг Е. - Вальс a moll

Складна тричастинна форма Моцарт В.А. - танець F dur Моцарт В.А. - менует G dur

Бетховен Л. - соната № 1, III частина Моцарт В.А. - танець B dur

Варіаційна форма

Сильванський М. - варіації g moll

Моцарт В.А. - соната № 14, тама з варіаціями

Форма рондо

Моцарт В.А. - соната № 16 (рондо) Бетховен Л. - соната № 20, II частина.

ПЛАН ОГЛЯДОВОГО АНАЛІЗУ ТВОРУ (в цілому)

1. Ідея, провідні художні образи, тема, сюжет (для програмної музики).
2. Характер, емоційний настрій твору.
3. Жанр твору.
4. Характеристика мелодії чи основної теми (метро-ритмічні, ладо-тональні особливості, засоби розвитку мелодії).
5. Характеристика фактури.
6. Форма твору (вказати яка конкретно; встановити межі частин форми; визначити форму кожної частини, особливості використання традиційної форми).
7. Тональний план (аналіз гармонії та висновки щодо відхилень чи модуляцій, особливостей гармонічної мови твору).
8. Визначення кульмінації (засоби її досягнення)
9. Розшифровка всіх позначень у нотному тексті.

Аналізуючи твір, слід звертати увагу на те, як використані музичні засоби допомагають композитору розкрити його творчий задум, образний зміст твору.

ПЛАН АНАЛІЗУ МУЗИЧНОГО ТВОРУ (детальний)

1. Дані про композитора. Історична довідка про епоху, напрямок, до яких належить творчість композитора. Творчий доробок автора твору.
2. Музично-образний стрій твору, характер, наявність контрастного матеріалу, ступінь контрасту.
3. Визначення головної тональності, тональний план, характеристика ладу, мелодичний рух, кульмінації, метро-ритмічні особливості фразування.
4. Структура (композиційна схема). Тематичний розвиток. Характерні особливості форми. Періоди, речення, фрази, мотиви, каденції.
5. Аналіз мелодії з точки зору наявності цезур, характеру, основних інтонацій, розвитку мелодичної лінії і типів руху, розміру, темпу, ритму, штрихів, динаміки тощо.
6. Аналіз гармонії, зв'язок мелодії та гармонії. Узагальнити як часто з'являється тоніка, як представлені нестійкі функції, як відбувається зміна акордів (імпульсація), розглянути голосоведення, регістри, фактуру, модуляції, альтерацію. Аналіз акордових послідовностей.

7. Роль метро-ритму у творі. Особливості та їх вплив на характер твору окремих ритмічних малюнків.
8. Узагальнення: зв'язок структури із загальним змістом твору, його жанровими особливостями і стильовими якостями.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ СТУДЕНТАМ ЩОДО ПРАКТИЧНОГО АНАЛІЗУ ТВОРУ

- програти, проспівати чи за допомогою внутрішнього слуху «переглянути» зразок для аналізу;
- переглянути зовнішні фактори: назву твору, яка може бути показником жанрової спрямованості, характеру, ритмічних особливостей, авторських нахилів та кола улюблених композиторських засобів, метричну основу, темп, динаміку, тональність;
- звернути увагу на наявність цезур (зупинки на довгих тривалостях, повторність);
- визначити головні розділи твору, загальний план структури твору; - співставити тематичний матеріал (повторний, неповторний, варійований, секвенційний);
- якщо тематичний матеріал контрастний, то з'ясувати міру контрастності (похідний контраст чи контраст співставлення);
- встановити тип викладення (експозиційний, серединний, заключний); - проаналізувати тональний план твору чи фрагмента (однотональний чи модулюючий, внутрішньотональні відхилення);
- встановити типи кадансування основних розділів, при необхідності зробити гармонічний аналіз всього зразка;
- знайти загальну кульмінацію, зробити висновки про способи її досягнення (діапазон, регістр, динаміка, місце знаходження, фактура, гармонія, інше); - визначити вид мелодичного руху (загалом і в момент кульмінації та відходу від неї), прийоми мелодичного розвитку;
- з'ясувати тип фактури (гомофонно-гармонічний, підголосний, змішаний, тощо);
- розібрати мілкі елементи форми, зокрема періоду (фразу, мотив), співставити їх з точки зору схожості і різниці в зв'язку з роздільністю та злитністю (структурна періодичність, підсумовування чи дроблення);
- при варіюванні визначити їх методи.

Рекомендована література

Основна

1. Бурназова, Віра Володимирівна. Аналіз музичних творів [Текст] : метод. рек. для самост. роботи студ. спец. 6.020204 "Музичне мистецтво" (за кредит.-модул. системою) / В. В. Бурназова ; Бердян. держ. пед. ун-т, Ін-т психол.-пед. освіти та мистец., Каф. мистец. дисциплін та методик їх навчання. - Бердянськ : БДПУ, 2012. - 99 с.
2. Верба, Оксана Олександрівна. Варіантність та її композиційні

закономірності (на прикладі інструментальної музики українських і російських композиторів 70-90 рр. ХХ ст.) [Текст] : автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Верба Оксана Олександрівна ; Національна музична академія України ім. П.І.Чайковського. - К., 2002. - 20 с.

3. Горюхіна Н. Композиція музичного твору // Наук. вісник НМАУ. Вип. 7: Музикознавство: з ХХ у ХХІ століття. К., 2000. С.16-31.
4. Жаркова В. Десять поглядів на історію західноєвропейської музики. Монографія: В 2 т./ т.1 – Київ: ArtHuss, 2018. – 344с.
5. Москаленко В. Музичний твір як текст // Київське музикознавство: Текст музичного твору: практика і теорія. Вип.7. К., 2001. С. 3-10.
6. Осадча, Л. К. Аналіз музичних творів. Курс лекцій [Текст] : [навч. посіб.] / Л. К. Осадча ; Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г.Шевченка. - Умань : РВЦ "Софія", 2008. - 84 с. - Бібліогр.: с. 82.
7. Побережна Г.І. Діалектика особистості і стилю: Автореф. Дис. ... драмист.: 17.00.03. К., 1999. 32 с.
8. Сіненко О. О. Аналіз музичних творів Практикум с.112
9. Скоромний В.П. С 445 Аналіз музичних творів : практикум / В. П. Скоромний. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. – 78 с.
- 10.Сюта Б. Музична творчість 1970-1990-х років: параметри художньої цілісності. К., 2006. 256 с.
- 11.Сюта Б. Проблеми організації художньої цілісності в українській музиці другої половини ХХ століття. К., 2004. 120 с.
- 12.Тіц М. Про тематичну і композиційну структуру музичних творів. - К., 1962.
- 13.Шип С. Музика у просторі культури. Науковий вісник НМАУ. Вип. 33. к., 2004. С. 25-37. 22
- 14.Шип С. Музична форма від звуку до стилю: навчальний посібник. К., 1998. 368 с.
- 15.Шип С. Знакова функція та мовна організація музичного мовлення: автореф. Дис...д-ра мистецтвознавства: 17.00.03 / Національна музична академія України ім. П.І.Чайковського. К., 2002. 42 с.
- 16.Шип С. Музичне мовлення та мова музики. Одеса, 2001.
- 17.Якуб'як Я. Аналіз музичних творів (Музичні форми): підручник. Ч.1. Тернопіль, 1999. 208 с.

Додаткова

1. Вечер, Дмитро Володимирович. Виконавський аналіз музичного твору: теоретичний і практико-методичний аспекти (на прикладі діяльності піаніста-інтерпретатора) [Текст] : дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Вечер Дмитро Володимирович ; Харківський держ. ун-т мистецтв ім. І.П.Котляревського. - Х., 2006. - 195 с.
2. Горюхіна Н. Еволюція періоду. К., 1975. 95 с. 2.

3. Горюхіна Н. Еволюція сонатної форми. К., 1973. 311 с.
4. Дорофєєва В. Теоретичні аспекти сучасної української музики Лірія 2017, с.188
5. П'ятницька-Позднякова, Ірина Станіславівна. Музичне мовлення в семіозисі художньої культури України (друга половина ХХ - початок ХХІ ст.) [Текст] : монографія / Ірина П'ятницька-Позднякова ; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. - Миколаїв : Іліон, 2018. - 414 с.
6. Сокол О. Стилїстика музичного мовлення та термінологічні ремарки: Автореф. Дис. ... д-ра мистецтвознавства: 17.00.03. / Національна музична академія України ім. П.І.Чайковського. К., 1996. 27 с.
7. Сюта Б. Проблеми формотворення та драматургії у мистецьких творах українських і польських авторів 1970-80-х р.р. (на матеріалі музичної творчості) // Слов'янський світ. Щорічник. Вип.2. К., 1998. С.198-215.
8. Чжан Цзе Формування вмінь художньо-педагогічного аналізу музичних творів у процесі фортепіанної підготовки вчителів музики [Текст] : автореф. дис канд. пед. наук : 13.00.02 / Чжан Цзе ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К., 2013. - 20 с.

Політика навчальної дисципліни

Контроль якості знань студентів

Проводиться протягом всього курсу навчання (поточний контроль), в кінці семестру модульний контроль та диференційний залік.

Форми контролю: індивідуальне та групове опитування, тестовий контроль, практичний аналіз музичних творів, анотація до музичного твору.

Політика оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Відвідування	10
Опитування під час занять — усні, письмові	15
Модуль 1	20
Модуль 2	20
Залік, екзамен — усний	35

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90 — 100	«відмінно»
B	82 — 89	«добре»
C	74 — 81	«добре»
D	64 — 73	«задовільно»
E	60 — 63	«достатньо»
FX	35 — 59	«незадовільно» з можливістю повторного складання
F	1 — 34	«незадовільно» з обов'язковим повторним курсом

Політика перескладання

Політика перескладання. Перескладання кожної з форм поточного контролю здійснюється за бажанням студента один раз зі зниженням оцінки на один бал від отриманого результату за чотирибальною системою оцінювання. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату заявності поважних причин.

Політика академічної доброчесності

Списування під час поточних занять, контрольних робіт, тестування та заліку заборонені.

Політика відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. З об'єктивних причин (напр., хвороба) навчання може відбуватися в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.